

Motion till riksdagen 2025/26:1523

av Emma Ahlström Köster (M)

Digitala testamenten – säkerställ skydd för äldre och utsatta mot otillbörlig påverkan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att komplettera införandet av digitala testamenten med starkare skydd mot otillbörlig påverkan på äldre, sjuka och kognitivt nedsatta personer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att införa en kvalificerad upprättandeväg för testamenten genom notarie eller statligt register, med krav på identitetskontroll, vittnesprotokoll och dokumentation, där denna väg är obligatorisk i särskilt utsatta situationer, och medför bevispresumption för giltighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att införa en svensk ”Golden Rule” som innebär krav på läkarintyg vid hög ålder eller vid allvarlig sjukdom, för att säkerställa testators beslutsförmåga vid upprättande av digitalt testamente, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att införa en presumptionsregel för ogiltighet när förmånstagaren står i beroenderelation till testator, om inte fri vilja kan styrkas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att skärpa reglerna om vittnesjäv och införa ett standardiserat vittnesintyg även vid digitala testamenten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att säkerställa att delgivning av digitala testamenten sker neutralt och rättssäkert via ett offentligt testamentsregister eller genom boutredningsman och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att införa interimistiskt egendomsskydd under pågående klanderprocess

för att hindra att tillgångar försvinner innan tvisten är avgjord och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringens utredning En arvs- och testamentsrätt i tiden (SOU 2025:91) har föreslagit att det ska bli möjligt att upprätta testamenten digitalt via en statlig tjänst. Syftet är gott: att öka tillgänglighet, säkerställa bevarande och minska risken för förlorade eller manipulerade dokument. Digitalisering kan vara ett viktigt steg för att modernisera arvsrätten.

Men förslaget innebär också risker – och dessa är särskilt allvarliga för äldre, svårt sjuka eller personer med kognitivt nedsatthet. När testamenten kan signeras digitalt med BankID försvinner kravet på fysiska vittnen, som i dag fyller en viktig funktion genom att intyga att testatorn är vid sina sinnens fulla bruk och undertecknar av fri vilja. Utan denna kontrollmekanism blir det lättare för anhöriga eller andra närstående att utöva press.

En person i beroendeställning, eller med starkt manipulativa drag, kan i hemmiljö tvinga eller övertala en äldre eller sjuk person att signera ett testamente digitalt. I en sådan situation blir det mycket svårt att i efterhand bevisa att viljan inte var fri. Därmed riskerar digitaliseringen att öka möjligheten till manipulation i stället för att minska den.

För att digitala testamenten ska stärka – och inte försvaga – rättssäkerheten måste systemet innehålla inbyggda skydd. Det kan handla om obligatorisk identitetskontroll, oberoende vittnesintyg och krav på medicinsk bedömning vid hög ålder eller sjukdom. Genom en kvalificerad upprättandeväg, med tydlig dokumentation, kan vi skapa en ordning där presumtionen är att testamentet verkligen uttrycker testatorns egen vilja.

Moderaterna menar att modern teknik ska användas för att öka frihet och trygghet, men aldrig bli ett verktyg för förtryck. De svagaste i samhället måste skyddas mot risken att deras rätt att själva bestämma över sitt arv undermineras. Därför behövs nu tydliga kompletterande åtgärder.

Emma Ahlström Köster (M)